

ความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์
กรณีศึกษาวัดในอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์¹

Cooperation in the development of Sangha Administration towards the performance of
education work Case studies of temples in
Lom Kao District Phetchabun Province

พระมหาเทพนิมิต พุทธิญาโต²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการของคณะสงฆ์กับปัจจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามค่าสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมพบว่า มีความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด
2. ปัญหา/ข้อคิดเห็นความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. เปรียบเทียบ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การศึกษาพบว่า ความร่วมมือของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ กรณีศึกษาวัดในอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคลในด้านของ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาปริญญาธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ : ความร่วมมือในการพัฒนา, การปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง ความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ กรณีศึกษาวัดในอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการทวีปริญญาโท หลักสูตรทวีปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This study Its objectives are 1) to study the factors of cooperation in the development of Sangha administration 2) to study the effectiveness of the educational work performance 3) to study the relationship between the factors of cooperation in the monastic administration development and the effectiveness Education work The sample consisted of 108 people. The tools for data collection were questionnaires. The statistical values used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation.

The results of the research showed that:

1. Cooperation in the development of Sangha administration towards the overall performance of education work was found that the cooperation was at the highest level.
2. Problems/opinions of the cooperation in the development of the Sangha Administration towards the performance of education work In general, it was found that is suitable at the highest level
3. Compare by personal factors Studies have shown that The Sangha Collaboration on the Effectiveness of Educational Work Performance Case studies of temples in Lom Kao District Phetchabun Province There were individual differences in terms of age, number of years, general educational background, Educational Qualifications and educational qualifications The difference was statistically significant at 0.01.

Keywords: Development cooperation, Educational welfare work

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นการปกครองคณะสงฆ์ตามพระธรรมวินัย และใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน ประเทศไทยนั้นมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมีผู้นับถือมากในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตมาเพราะทั้งการเรียนรู้ การปลูกฝังความคิดรวมถึงการสร้างลักษณะนิสัยให้อยู่ในกรอบศีลธรรมความดี เป็นสิ่งที่ศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ในปัจจุบันนี้สังคมไทยนั้นก็ยังมีปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่จำเป็นจะต้องมีการแก้ไขทั้งทางด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ประเพณีและวัฒนธรรม กิจกรรมในสังคมต่าง ๆ จากเหตุผลดังกล่าว พระสงฆ์ในฐานะที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวบ้านมีหน้าที่สำคัญในการชี้แนะและเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญในสังคม โดยนัยนี้วัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักที่สำคัญของประเทศชาติ

จึงจำเป็นต้องให้ความร่วมมือโดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องปรับทัศนคติและเพิ่มบทบาทในการพัฒนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่อดีตทำงานในเชิงรับเปลี่ยนเป็นเชิงรุกเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่ซึ่งพระสงฆ์ไม่ได้ทำเฉพาะหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมในด้านต่าง ๆ หลายด้านด้วยกัน ซึ่งหนึ่งในด้านนั้นคือ ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ดังกล่าว

การช่วยเหลือสังคมในรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นการสงเคราะห์การศึกษาที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม แต่ทว่าสังคมไทยในแต่ละชุมชน มักจะมีปัญหาที่แตกต่างกันเพราะด้วยปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัย เช่น สภาพสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สภาพชุมชน และลักษณะสภาพของครอบครัวที่แตกต่างกันออกไป เช่น ปัญหาของสังคมแออัดในเมืองนั้นก็แตกต่างกับปัญหากับสังคมที่มีความแออัดน้อย ดังนั้นแล้วการศึกษาที่เถรสมาคมมีหน้าที่ในการช่วยพัฒนาสังคมนั้น จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้วัตถุประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์นั้นสำเร็จ การบริหารจัดการดังกล่าวนี้ ก็จำเป็นต้องมีการสำรวจสิ่งแวดล้อม กำหนดหน้าที่ที่เหมาะสมเพื่อการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาและอยู่ในเขตอำเภอหล่มเก่า จึงเห็นว่าการบริหารคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ให้ความสนใจที่จะศึกษาวิธีดำเนินการบริหารด้านการศึกษาสงเคราะห์ในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีประสิทธิภาพในการให้ความร่วมมือมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. ปัจจัยความร่วมมือที่มีผลต่อการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือไม่
2. ปัจจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ หรือไม่
3. ความร่วมมือการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความร่วมมือการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความร่วมมือการพัฒนาการบริหารกิจการของคณะสงฆ์กับปัจจัยประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือ

แบทเทน (Batten, 1986, p. 87 อ้างถึง สาวิตรี คะลีล้วน, 2551, หน้า 9) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือว่า ต้องการให้คนในองค์กรได้มีความร่วมมือในกิจการต่าง ๆ โดยถือเสมือนว่าเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาคนให้ต้องใช้ความคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการเองอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นหนทางทำให้ทั้งสองของคนเกิดการพัฒนารวมทั้งยึดหลักต่อไปนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) หลักการช่วยตนเอง 2) หลักการให้ทีมงานมีส่วนร่วม และ 3) หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 580) กล่าวถึงความหมายของคำว่า “พัฒนา” ในภาษาไทย มาจากคำว่า “วฑฺฒน” ในภาษาบาลีและ “วรชน” ในภาษาสันสกฤต แปลว่า ความเจริญ และการพัฒนา คือ การคุ้มครอง การเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมประการหนึ่ง การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สุดที่เราต้องการให้เกิดขึ้นในปริมาณที่เพียงพอ และการพัฒนา คือความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาหน่วยงาน ชุมชนหรือประเทศ คือ การทำให้สิ่งเหล่านั้นดีขึ้น เจริญขึ้นสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจจะกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

แนวคิดทางการบริหารของเฮนรี ฟาโยล (เฮนรี ฟาโยล, Henri Fayol, 1930 อ้างถึง เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2546, หน้า 8) ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการการปฏิบัติการ (Operational management theory) หรือบางทางก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะและสนใจศึกษาองค์การโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ (Organizing) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่าง คือการวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การบังคับบัญชา (Commanding), การประสานงาน (Coordinating), และการควบคุม (Controlling) หรือ POC พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อันดีต่อการตระหนักในมิตรภาพและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นวิถีทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จในองค์การ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

กิบสัน และคณะ (Gibson Others 1982, p. 812, อ้างถึง อนันท์ งามสะอาด, 2551, หน้า 1) นิยามประสิทธิผลไว้ว่า ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการกระทำใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้น การกระทำหรือความพยายามจะมีประสิทธิผลสูงต่ำเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผลที่ได้รับตรงนั้น ตรง

ครบถ้วน ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และใช้พลังงานน้อยเพียงใด และ ลิเคอร์ (Likert, 1984, อ้างถึง สมใจ ลักษณะ, 2552, หน้า 5) ได้ให้ความหมายว่าประสิทธิผล หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้นำ ที่ต้องการทั้งผลงานและความสุข ความสามัคคีของผู้ร่วมงานเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการและพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอ หล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง 108 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามปลายปิด (Closed Form) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสร้างจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาปริญญาธรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยความร่วมมือการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ประกอบด้วย 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

หลังจากผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับการวิจัยเสร็จแล้ว และนำไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อหาค่าทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ผู้วิจัยได้ทำการปรึกษา และสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และแก้ไขข้อบกพร่องของคำถาม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ และกลุ่มตัวอย่าง

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จำนวน 30 ราย และนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) จากโปรแกรมสำเร็จรูป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Date) ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ทำการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจากพระสังฆาธิการและพระสงฆ์ จำนวน 108 รูป โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Date) ได้แก่ ข้อมูลเพื่อใช้สนับสนุนการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดจนการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วิธีการทางสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ หลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครบแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อน จากนั้นนำไปประมวลผลวิเคราะห์ทาง สถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งแยกการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างความร่วมมือการบริหารกิจการคณะสงฆ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ ใช้ทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ซึ่งปกติจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 ความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีดังนี้

2.1 ค่า r เป็นบวก และ เข้าใกล้ 1 หมายถึง ตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์กันมากในเชิงเส้น และ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าตัวแปรหนึ่งเพิ่มขึ้นอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าเพิ่มขึ้น หรือ ถ้าตัวแปรตัวหนึ่งลดลงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าลดลงด้วย

2.2 ค่า r เป็นลบ และ เข้าใกล้ -1 หมายถึง ตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์กันมากในเชิงเส้น และ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน คือ ถ้าตัวแปรหนึ่งเพิ่มขึ้นอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าลดลง หรือ ถ้าตัวแปรตัวหนึ่งลดลงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าเพิ่มขึ้น

2.3 ค่า r มีค่าใกล้ศูนย์ แสดงว่า X และ Y มีค่าสัมพันธ์กันน้อย

2.4 ค่า r เท่ากับศูนย์ แสดงว่า X และ Y ไม่มีค่าความสัมพันธ์กันเลย เกณฑ์ในการพิจารณาความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 49 รูป คิดเป็นร้อยละ 45.37 มีจำนวนพรรษา 11 - 20 พรรษา มากที่สุด จำนวน 40 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.04 มีวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 87 รูป คิดเป็นร้อยละ 80.56 มีวุฒิทางการศึกษานักธรรมชั้นเอก มากที่สุด จำนวน 60 รูป คิดเป็นร้อยละ 55.56 มีวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม อื่น ๆ (ไม่มี) มากที่สุด จำนวน 85 รูป คิดเป็นร้อยละ 78.70

2. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ กรณีศึกษาวัดในอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่าลำดับ 1 คือ ด้านการปกครอง มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.42$) ด้านการเผยแผ่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$) ด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$) และ ด้านการสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ตามลำดับ

3. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ กรณีศึกษา วัดในอำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาราย ด้านแล้วพบว่า ลำดับ 1 คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.35$) ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.35$) และ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.31$) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากที่สุดทุกข้อ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการปกครอง ควรมีการประชาสัมพันธ์จัดรูปแบบการบริหารงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์เป็นสำคัญ
2. ด้านการศาสนศึกษา ควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยนำหลักพุทธธรรม เช่น สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 พรหมวิหาร 4 เพื่อพัฒนา การศึกษาทางพระพุทธศาสนา
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนา การศึกษาและพัฒนาด้านจิตสำนึกมุ่งอบรมสั่งสอน
4. ด้านการเผยแผ่ ควรส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดความกตัญญูกตเวที ต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และบิดา มารดา ครูอาจารย์
5. ด้านการสาธารณูปการ ควรส่งเสริมการพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการของแต่ละวัดว่ามีรูปแบบและแผนการบริหารจัดการอย่างไรให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการสงเคราะห์อาคารและสถานที่ของวัดเพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน โดยใช้หลักการประสานงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)
7. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน พระสังฆาธิการควรจัดตั้งกองทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนสงเคราะห์เพื่อการศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึง
8. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน พระสังฆาธิการควรส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาชั้น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาในด้านอุปกรณ์การศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ กรณีศึกษาวัดในอำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ทราบปัญหา

และอุปสรรคในการทำงานด้านการปกครอง และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ให้ชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงประเด็น

2. ควรมีการศึกษาในด้านการปกครองว่ามีผลต่อความร่วมมือในการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ กรณีศึกษาวัดในอำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์ มากน้อยแค่ไหน และควรปรับปรุงแก้ไข

3. ควรมีการศึกษาด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสนับสนุนสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งด้านอาคารเรียนและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ในด้านอุปกรณ์การศึกษาที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรกำหนดจัดสงเคราะห์ เกื้อกูลแก่การศึกษาช่วยพัฒนาสถานการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษาและสนับสนุนส่งเสริมกิจการด้านการศึกษาโดยการจัดตั้งกองทุน-เพิ่มทุน-แจกทุนสงเคราะห์เพื่อการศึกษาแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองของพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการของพระสังฆาธิการตามหลักความคุ้มค่าบนพื้นฐานทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือ

คณาจารย์มหาวิทยาลัย. (2551). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เด่น ชะเนติขัง, (2543). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย สันติวงษ์. (2537). **ทฤษฎีองค์การและการออกแบบ**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2549). **จารึกไว้ในพระพุทธศาสนาในการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อ.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ อคฺคฺปญฺโ). (2548). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมวรนายก (โอกาส นิรุติเมธี). (2546). **การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน. ในธรรมปริทัศน์ 46**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต). (2549). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). (2548). **หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: ชัยมงคลพรินติ้ง.

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุสฺลจิตฺโต). (2543). **การเมืองมิใช่เรื่องของสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2545). **ทฤษฎีองค์การ: ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2546). **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาการพระศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2547). **คู่มือพระสังฆาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สมคิด บางโม. (2545). **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.

ศิริวัฒน์ คำวันสา. (2544). เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรโครงการเสริมความรู้ถวายพระสงฆ์เพื่อ
การพัฒนาสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุริย์ สุเมธีนฤมิตร. (2539). เอกสารประกอบการสอนวิชาการศึกษาระดับการณศึกษาวิชาชีพครู 3. คณะ
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2545). กฎมหาเถรสมาคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

Taro Yamane. อ่างใน ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS. พิมพ์ครั้งที่
ที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรีนติ้ง จำกัด.

2) วิทยานิพนธ์และรายงานการวิจัย

ใจ บุญชัยมิ่ง, ดร. (2556). “การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการ ในจังหวัดพะเยา”.
รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดวงทิพย์ วิบูลย์ศักดิ์ชัย. (2555). “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับ
ภาคอุตสาหกรรม”. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (อุดมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ.

ชนภัทร ทวีศรี. (2557). “ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี”.
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

บุญร่วม คำเมืองแสน. (2559). “รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในประเทศอินเดีย”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. คณะศาสนาและปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา-
มกุฏราชวิทยาลัย.

ประเวศ ทั้งจันทร์แดง. (2559). “กลยุทธ์การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตนักเรียนของ
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์:
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปริญญา หวันเหลี่ยม. (2558). “ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน: กรณีศึกษาการ
จัดสวัสดิการด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานต่างชาติในศูนย์กาทอลิกนักบุญยออาคิมเพื่อผู้
อพยพย้ายถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พระครูจรรุวรรณโกวิท (เจตน์ จารุวิโส). (2561). “การพัฒนางานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการอำเภอเมืองราชบุรี”. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูบรรพตภาวนาวิธาน วิ. (2559). “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครนายก”. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุ่ม). (2557). “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศนวิถิพุทธ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดเจริญ สุวีโร (มีประเสริฐ). (2554). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดสมุทรสงคราม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสราวุธ ฐิตปญโญ. (2559). “การพัฒนาวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในจังหวัดชลบุรี”. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิโชติสิกขกิจ (ณรงค์ กิตติธโร). (2557). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรปญโญ (ภวานันท์). (2551). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์พิทยา ภาณธโร (ปิยวรากุล). (2562). “ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์วุฒิพงษ์ วุฑฒวิโส. (2562). “การพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ปญากาโม). (2559). “ประสิทธิผลการบริหารงานของเจ้าอาวาสในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี”. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระทีฆทัตตีมนีวงศ์ (วิรัช วสสิริ). (2557). “ตัวแบบการบริหารคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4”.

รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พระใบฎีกามานะ สุเมธโส (มากมุล). (2553). “การบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการจังหวัดเพชรบุรี”. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาโภ (หงษ์คำ). (2556). “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ”. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดเกียรติศักดิ์ ดนดิธโร (สินทวิวรกุล). (2548). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระปลัดสายชล จิตตกาโร (อาจปักษาส์). (2554). “การบริหารงานบุคคล ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4”. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพงษ์เล็ก ชุ่มมทินุโน (สาลาจันทร์). (2557). “แนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดบึงกาฬ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมงคลสุตาคม (สิทธิชัย อติธมฺโม). (2559). “รูปแบบการจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้วยมาตรการทางกฎหมาย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาจිරพันธ์ ชุ่มมปสฺสุโก (นำประเสริฐ). (2553) “ประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี”. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสันติ □านวโร (ประสพสุข). (2560). “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร”. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสาคร กุลวฑฺฒโน (ทายัง). (2555). “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”. พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาสุเทพ สุเทวมณี (ดีเยี่ยม). (2558). “การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระมหาสุวิทย์ สิริวัฑโน (พรหมเกิด). (2553). “การบริหารงานตามหลักอริยบท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีสังฆญาณมุนี. (2561). “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์จรัญ จารุขโม (จารุเจริญวงษ์). (2555). “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์ปิยะพงษ์ วงศ์ตาผา. (2563). “ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม”. **ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระสุรินทร์ จิตตกาโร (ประเสริฐวาทิ). (2555). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาในจังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กนกอร สมปราชญ์ และคณะ. อ้างถึง พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนาแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุพดี โสคติพันธ์. อ้างถึง พุฒิพงศ์ มนต์รีโพธิ์. (2550). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 4. **วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา)**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภาวิดา ธาราศิริสุทธิ. (2561). “การใช้ศิลปะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของนักศึกษาศรีอยุธยาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง”. รายงานการวิจัย. **วารสารครูพิบูล**. ปี 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2562.
- วาสนา จักรแก้ว. (2560). “การเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเด็กด้อยโอกาสภาคเหนือตอนบน”. **ดุษฎีบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ประยุกต์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ศิริรักษ์ สังสชาติ. (2557). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วน
ตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก”. **พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สายพิน สังกิตศิลป์. (2561). “ทัศนศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาส ในสถาน
สงเคราะห์เด็ก จังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สิทธิธัญญ์ วารุณสหรัชภณ. (2559). “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”. **ปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต** (การเมืองการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภาภรณ์ วงศ์กรเชาวลิต. (2560). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของจิตอาสาในองค์กรไม่
แสวงหาผลกำไร กรณีศึกษา: มูลนิธิแสงธรรมส่องกล้า กรุงเทพมหานคร”. **รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
(บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรางค์ วิสุทธิสระ. (2556). “อนาคตภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของประเทศไทยในทศวรรษหน้า
(พ.ศ.2556-2565)”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

เสาวพงษ์ ย์มาพัฒน์. (2553). “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของวัดป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **ปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุมาพร บุญเพชร. (2555). “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับความ
ร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **การศึกษา
มหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

2. ภาษาอังกฤษ

Aletta, G., & Lars, M. (1991). **The education in developing countries: A review of someresearch
studies and policy documents**. Paris: International Institute for Educational Planning' Prinshop.

Ansoff, H. I. (1965). **Corporate strategy**. McGraw-Hill.

Austin, E. G., & Reynolds, D. J. (1990). Managing for improved school effectiveness: An international
survey. **School organization**, 10, 2-3.

Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). **Urban society: A systematic introduction**. New York: F. E.
Peacock.

Barnard, I. C. (1997). **School leadership and management**. London: Paul Chapman.

Bartol, M. K., & Martin, C. D. (1991). **Management**. New York: McGraw-Hill.

Baskett, S., & Miklos, E. (1992). **Perspectives of effective principals**. The Canadian administrator.

- Bateman, S. T., & Snell, A.S. (1999). **Management: Building competitive advantage** (4th ed.). Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Brown, W., & Moberg, D. (1980). **Organization theory and management: A macro approach**. New York: n.d.
- Caldwell, B. J., & Spinks, J. M. (1990). **The self-managing school: Administrative science quarterly**. London: Taylor & Francis (Mimeographed). 140
- Certo, C. S. (2003). **Modern management** (9th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Chrispeels, P., & Ann, H. (1990). A study of factor contributing to achieving and Sustaining school effective in elementary schools. **Dissertation Abstracts International**, 2209.
- Cuttence, P. (1995). **Quality assurance school reviews**. NSW: Richmond North Publish.
- Dale Yoder. (1956). **Personnel Principles and Policies**. (4thed). Englewood Cliffs: New Jersey Prentice-Hall.
- Don Hellriegel. (1982). **Management**. (3rd ed). Addison-Wesley Publishing Company.Inc.
- Drucker, F. P. (2006). **Instructional leadership: A learning- centered guide**. New york: Allyn and Bacon.
- Eisner, W. E. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in educational evaluation. **Journal of Aesthetic Education**, 192-193.
- Fayol, H. (1972). **The administrative theory in the State. In Papers on the science of Administration** (2nd ed). Edited by Luther Gulick and L. Urwick, New Jersey: Augustus M Kelley.
- Flippo, B. E., Mondy, R. W., Sharplin, A., & Home, E. R. (1986). **Management** (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Gibson, L. J., et al. (1997). **Organization: Behavior, structure, process** (9th ed.). Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. New York: McGraw-Hill. Holt, D. H.(1993). **Management: Principles and practices**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Gulick, Luther and Lyndall Urwick. (1973). **The Science of Administration**. New York: Columbia University.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). **Education administration: Theory research and practice** (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Keeves, P. J. (1988). **Educational research methodology, and measurement: An international handbook**. Oxford: Pergamon Press.

- Koontz, H., & O'Donnell, C. (1972). **Principal of management: An analysis of managerial function.** New York: McGraw-Hill Book.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). **Determining sampling size for research activities.** Journal for Education and Psychological Measurement, 3, 608.
- Liston, C. (1999). **Managing quality and standards.** Buckingham: Open University.
- Longenecker, G. J., & Pringle, D. C. (1992). **Management (5th ed.).** Columbus: Bell & Wesley.
- Lunenburg, F., & Ornstein A. C. (1996). **Educational administration: Concepts and Practices (2nd ed.).** New York: Wadsworth.
- Luther, G., & Luther, L. U. (1973). **Papers on the science of administration.** New Jersey: Clifton. 141
- Marcel, K. (1990). **Principal power and school effectiveness: A study of Urban Public Middle School.** **Dissertation Abstract International**, 51 (60), 1852A. Mescon,
- M. A., & Khedouri, F. (1985). **Management, individual and organizational effectiveness (2nd ed.).** New York: Harper & Row.
- Nadler, D. A. (1980). **Role of models in organizational assessment.** In E. E., lawler and S. E., seashore(Eds.), **organizational assessment perspective on the measurement of organizational behavior and the quality of work life (pp.72-90).** New York: John Wiley & Son.
- Office for Standards in Education. (2003). **Inspecting schools: Framework for inspecting schools.** London: Ofsted Publications Centre.
- Patricia, M. (1994). **Successful school–community partnerships in public high school: A comparative case study.** **Dissertation Abstract International**, 62, 2965A.
- Psacharopoulos, G. (1987). **Economics of education: Research and study.** London: Pergamon.
- Robbins, P. S., & Caulter, M. (1996). **Management (5th ed.).** New Jersey: Prentice-Hall.
- Robbins, P. S., & Mukeri, D. (1994). **Managing organization: New challenges and perspectives (2nd ed.).** New York: Prentice-Hall.
- Robbins, P. S., & Stuart-Kotze, R. (1990). **Management.** Ontario: Prentice Hall.
- Sammonds, P., Hillman, J., & Mortimor, P. (1995). **Key characteristics of effective schools a review of school effectiveness research.** (A Report by the Institute of Education for the Office for Standards in Education, 8.)
- Scheerens, J., & Bosker, R. (2008). **The foundations of educational effectiveness.** Oxford: Pergamon.
- Schermerhorn, R. J. (1996). **Management.** New York: John Wiley & Sons.

- Sergiovanni, J. T. (1991). **The principal ship: A reflective practice perspective** (2nd ed.). Needham Heights: Allyn and Bacon.
- Simon, A. H. (2007). **Educational administration**. Singapore: McGraw-Hill Education Asia.
- Smith, E. W., et al. (1961). *The education's encyclopedia*. New York: Prentice-Hall.
- Stebbing, L. (1993). **Quality assurance: The route to efficiency and competitiveness**. New York: Ellis Horwood.
- Stoner, A. J., & Freeman, R. E. (1992). **Management** (5th ed.). London: Prentice-Hall International.
- Wagner, A. J., & Hollenbeck, R., J. (1995). **Management of organizational behavior**. Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall